

Marzena Adamczyk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW KRYTYKI NA ZMIANY ZACHODZĄCE W MIĘDZYNARODOWYM FUNDUSZU WALUTOWYM

Streszczenie: Międzynarodowy Fundusz Walutowy jest organizacją finansową odgrywającą ważną rolę w gospodarce światowej. Jest gwarantem światowego ładu finansowego oraz instytucją pożyczkową w sytuacjach kryzysowych. Zmiany, jakie nastąpiły w ostatnich dwóch dekadach w gospodarce światowej, oraz kryzysy, jakie miały miejsce, ukazały niedostatki tej organizacji dotyczące jej organizacji, zarządzania oraz programów pomocowych. Zjawiska te spowodowały ostrą krytykę funduszu i wymusiły wprowadzenie zmian. Celem artykułu jest ich przedstawienie.

Słowa kluczowe: Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kryzys finansowy, kwoty udziałowe, zarządzanie funduszem.

1. Wstęp

Międzynarodowy Fundusz Walutowy (*International Monetary Fund* – IMF) jest organizacją międzynarodową stojącą w centrum międzynarodowego systemu finansowego. Został powołany w 1944 r. w Bretton Woods na Konferencji Narodów Zjednoczonych jako jej wyspecjalizowana, ale niezależna agenda. Od momentu powstania funduszu jego rola w świecie finansów międzynarodowych uległa znacznej zmianie. Został on utworzony w celu stworzenia ładu walutowego po II wojnie światowej oraz trzymania nad nim pieczy. Rozwój gospodarki światowej oraz pogłębiające się procesy liberalizacji, deregulacji, a także globalizacji spowodowały, iż w świecie finansów międzynarodowych nastąpiło wiele zjawisk kryzysowych. Międzynarodowy Fundusz Walutowy, stojąc na straży międzynarodowego ładu finansowego, nie mógł pozostać obojętny wobec tych zjawisk i musiał udzielić pomocy krajom, które stanęły w obliczu kryzysu. Jednocześnie pojawiła się dość szeroka dyskusja, zarówno wśród krajów członkowskich, jak i w środowiskach naukowych, na temat współczesnej roli MFW oraz potrzeby zmian w organizacji. Dyskusja ta przybrała formę ogólnej krytyki kierowanej pod adresem działalności funduszu i dotyczyła m.in. udziałów krajów członkowskich w funduszu, podziału głosów czy wadliwego funkcjonowania programów dostosowawczych.

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie tego, za co wspólnie MFW jest krytykowany, oraz zmian, jakie wymusiła na tej organizacji ostra krytyka oraz postępująca globalizacja. Tak postawiony cel główny wymaga wyjaśnienia podstawowych zagadnień związanych z funkcjonowaniem funduszu. Osiągnięcie tych celów wpłynęło na dobór źródeł informacji oraz analityczno-opisowej metody badawczej.

2. Podstawowe zagadnienia związane z MFW

Podstawowe cele MFW zostały zawarte w art. I statutu tej organizacji. Zaliczamy do nich m.in. wspieranie stabilności międzynarodowego systemu walutowego oraz pomoc w przezwyciężaniu trudności w równoważeniu bilansów płatniczych, ułatwianie ekspansji oraz zrównoważonej międzynarodowej wymiany handlowej, wzrost zatrudnienia, wzrost dochodów oraz zasobów produkcyjnych krajów członkowskich, a ponadto udostępnianie przez fundusz zasobów ogólnych na równoważenie nierównowagi w bilansach płatniczych [*Articles...*].

Wymienione cele fundusz osiąga przez trzy podstawowe organy, a mianowicie Radę Gubernatorów, Radę Wykonawczą oraz Dyrektora Generalnego. Najwyższym organem decyzyjnym, mającym wpływ na prowadzoną przez MFW politykę, jest Rada Gubernatorów, w której skład wchodzi zwykle ministrowie finansów oraz prezesi narodowych banków centralnych wszystkich krajów członkowskich. Zbiera się ona przynajmniej raz do roku i podejmuje decyzje dotyczące m.in. akcesji nowych członków, zawieszenia lub wykluczenia z członkostwa, podwyższenia wpłat członkowskich, przydziału SDR-ów. Rada Wykonawcza ma za zadanie prowadzenie bieżącej działalności funduszu wynikającej z decyzji podejmowanych przez Radę Gubernatorów, a ponadto nadzorowanie polityki kredytowej, przygotowywanie raportów i analiz. Rada Wykonawcza składa się z 24 dyrektorów wykonawczych (5 stałych przedstawicieli państw członkowskich o najwyższym udziale w kwocie udziałowej oraz 19 wybieranych na okres 2 lat) oraz dyrektora generalnego, który jest jej przewodniczącym. Dodatkowo w strukturze organizacyjnej funduszu możemy wyróżnić Międzynarodowy Komitet Walutowy i Finansowy (*International Monetary and Financial Committee*), który jest oficjalnym organem doradczym zarówno dla Rady Gubernatorów, jak i dla Rady Wykonawczej, a także Komitet Rozwoju (*Joint – IMF and World Bank Development Committee*), który również jest organem doradczym jednocześnie dla funduszu i Banku Światowego. Ponadto przy Radzie Wykonawczej działa Niezależne Biuro Ocen (*Independent Evaluation Office*), które przygotowuje obiektywne opracowania dotyczące funkcjonowania MFW (por. [*Annual Report...* 2010, s. 75]).

MFW, osiągając swe cele, korzysta z zasobów funduszu, które dzielą się na zasoby własne oraz zasoby pożyczone. Na zasoby własne (kapitał zakładowy) składają się przede wszystkim wpłaty kwot członkowskich, a ponadto rezerwy złota i przychody finansowe z tytułu udzielanych kredytów. Wysokość kwot członkowskich za-

leży od potencjału gospodarczego państwa, a formuła kwoty oparta była na GDP, wielkości rezerw walutowych, średnim stanie płatności i wpływów w ostatnim roku oraz zmienności bieżących wpływów [Chrabonszczewska 2005, s. 68]. Obecna formuła kwoty została zmodyfikowana w 2008 r. i jest średnią ważoną następujących elementów: GDP 50%, otwartość – 30%, różnorodność ekonomiczna – 15% oraz poziom rezerw międzynarodowych – 5%. W porównaniu z poprzednią formułą daje ona większą wagę GDP, co powoduje, że kwota lepiej odzwierciedla wagę kraju w gospodarce światowej. Kwoty udziałowe podlegały kilkakrotnemu podwyższeniu w historii funkcjonowania MFW. Fundusz dokonuje przeglądu kwot udziałowych co ok. 5 lat i ma prawo zwiększyć poziom wpłat krajów członkowskich do kapitału zakładowego. Do tej pory takich przeglądów było 15, z czego 9 zakończyło się podniesieniem kwot. Decyzja w sprawie najnowszego – czternastego przeglądu została podjęta 15.12.2010 r. i przewiduje ona podwojenie ogólnej kwoty z obecnych 238,4 mld SDR-ów (ok. 376,7 mld dol.) do 476,8 mld SDR-ów (ok. 753,4 mld dol.). Zmiana ta ma zostać zrealizowana do stycznia 2013 r. (zob. tab. 1).

Tabela 1. Przeglądy generalne kwot udziałowych w MFW

Przegląd kwoty	Data podjęcia decyzji	Wzrost kwoty (%)
Pierwszy przegląd pięcioletni	brak propozycji	–
Drugi przegląd pięcioletni	brak propozycji	–
1958/59	luty i kwiecień 1959	60,7
Trzeci przegląd pięcioletni	brak propozycji	–
Czwarty przegląd pięcioletni	marzec 1965	30,7
Piąty przegląd generalny	luty 1970	35,4
Szósty przegląd generalny	marzec 1976	33,6
Siódmy przegląd generalny	grudzień 1978	50,9
Ósmy przegląd generalny	marzec 1983	47,5
Dziewiąty przegląd generalny	czerwiec 1990	50,0
Dziesiąty przegląd generalny	brak propozycji	–
Jedenasty przegląd generalny	styczeń 1998	45,0
Dwunasty przegląd generalny	brak propozycji	–
Trzynasty przegląd generalny	brak propozycji	–
Czternasty przegląd generalny	grudzień 2010	100,0

Źródło: [IMF Quotas... 2011, s. 3].

Tak znaczne powiększenie całkowitej kwoty funduszu zostało podjęte jako konsekwencja szerokiej krytyki, która wskazywała na stosunkowo niską ogólną kwotę i malejący stopniowo potencjał finansowy, przez co fundusz nie jest w stanie wypełniać jednego z podstawowych zadań, jakim jest udzielanie pomocy finansowej krajom członkowskim. Programy pomocowe zostały ograniczone do krajów najbiedniejszych, natomiast kraje uprzemysłowione oraz rozwijające się zrezygnowały z tego źródła finansowania [Kapur, Webb, s. 1].

Od wielkości kwoty udziałowej zależy liczba głosów, jakie ma kraj. Dominującą rolę odgrywają tutaj kraje wysoko rozwinięte, które dysponują dużo wyższymi kwotami udziałowymi, a przez to większą możliwością wpływania na decyzje funduszu. Szczególnie dużą kwotą dysponują Stany Zjednoczone, które mają ok. 18-procentowy udział w kwocie całkowitej oraz w głosach, przez co mogą blokować najważniejsze decyzje funduszu (są one podejmowane w przypadku gdy jest za nimi oddane co najmniej 85% głosów). Ponadto wielkość kwoty wpływa na możliwość zaciągania kredytów w funduszu, ponieważ programy formułują wysokość maksymalną pożyczki jako procent kwoty udziałowej. Kraje biedniejsze mają więc dostęp do odpowiednio mniejszych pożyczek niż kraje bogatsze. Kwoty udziałowe i jednocześnie podział głosów to jeden z podstawowych elementów, za które fundusz jest krytykowany.

Zasoby pożyczone funduszu to drugie bardzo ważne źródło finansowania działalności MFW. Fundusz pozyskuje je na międzynarodowym rynku finansowym w postaci kredytów i pożyczek dostarczanych przez inne instytucje międzynarodowe, narodowe banki centralne lub przez skarb państwa niektórych, zwykle najbogatszych, krajów członkowskich. Obecnie MFW korzysta z pieniędzy udostępnionych w ramach dwóch wielostronnych porozumień pożyczkowych GAB¹ i NAB², których wielkość wzrosła w 2011 r. do kwoty 367,5 mld SDR-ów, co stanowi równowartość ok. 580,6 mld dol. (zob. tab. 2).

Tabela 2. Porozumienia pożyczkowe MFW

Wyszczególnienie	mln SDR
GAB (1962-1983)	6 344
GAB (1983-2008)	18 500
NAB (1998-2007)	34 000
GAB+NAB (2011-)	367 467,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie [IMF Standing...].

Powyższe dane wskazują na ciągle powiększanie się zasobów pożyczkowych, które fundusz ma do dyspozycji. Szczególnie znaczna była ostatnia podwyżka zainicjowana w 2009 r. przez grupę państw G-20 w celu przezwyciężenia globalnego kryzysu finansowego. Obecnie funkcjonujące porozumienie jest ustanowione pomiędzy funduszem a 26 krajami rozwiniętymi i organizacjami.

Na tym samym spotkaniu zaplanowano nową alokację SDR-ów, której nie należy odczytywać jako powiększenie zasobów funduszu, lecz raczej jako zwiększe-

¹ GAB – *General Arrangements to Borrow* – Ogólne Porozumienie Pożyczkowe utworzone w 1962 r. przez Belgię, Francję, Holandię, Japonię, Kanadę, Niemcy, Szwajcarię, Szwecję, USA, Włochy i Wielką Brytanię (10 najbardziej rozwiniętych państw), rozszerzone w 1983 r. o Arabię Saudyjską.

² NAB – *New Arrangements to Borrow* – Nowe Porozumienie Pożyczkowe utworzone w celu uzupełnienia GAB w 1997r. pomiędzy funduszem a 39 krajami członkowskimi i instytucjami.

nie międzynarodowych rezerw walutowych każdego kraju członkowskiego. W ramach MFW dokonywane są dwa rodzaje alokacji SDR-ów – generalna i specjalna. Generalna jest oparta na długoterminowej potrzebie uzupełnienia aktywów rezerwowych. Do tej pory trzykrotnie dokonywano takiej alokacji: w latach 1970-1972 na kwotę 9,3 mld SDR-ów, w latach 1979-1981 na kwotę 12,1 mld SDR-ów oraz w sierpniu 2009 r. na kwotę 161,2 mld SDR-ów. Specjalna alokacja SDR-ów miała miejsce w sierpniu 2009 r. na podstawie czwartej poprawki do statutu funduszu, z przeznaczeniem dla krajów, które przystąpiły do funduszu po 1981 r. i nie brały udziału we wcześniejszych alokacjach. W związku z tymi ostatnimi alokacjami kwota SDR-ów wzrosła z 21,4 mld SDR-ów do 204,1 mld SDR-ów (ok. 317 mld dol.) [Sanford, Weiss 2009, s. 12-13].

3. Działalność MFW

W działalności funduszu można wyróżnić kilka okresów [Żabińska 2005, s. 10]:

1. Od momentu powstania w 1944 r. do załamania się stałych kursów walutowych w latach 50. ubiegłego stulecia.
2. Lata 70. XX wieku – zmiany systemu z Bretton Woods.
3. Lata 80. – walka z zadłużeniem międzynarodowym.
4. Lata 90. – wspieranie transformacji oraz walka ze skutkami kryzysów walutowych.
5. Od 2000 r. – poszukiwanie nowej misji oraz wprowadzanie zmian w funduszu.
6. Od 2008 r. – walka ze skutkami globalnego kryzysu finansowego.

W każdym z wymienionych okresów MFW skupia swoją uwagę i działania na innych aspektach finansów międzynarodowych, rozpoczynając od budowy nowego ładu finansowego po II wojnie światowej, a kończąc na problemach związanych z rynkiem globalnym.

Misją Międzynarodowego Funduszu Walutowego jest pomoc w zapewnieniu stabilności w międzynarodowym systemie finansowym. Wypełnia ją przez podejmowanie trzech podstawowych aktywności:

- sprawowanie nadzoru nad systemami gospodarczymi krajów członkowskich, systemami gospodarczymi regionów oraz gospodarką światową,
- udzielanie pomocy finansowej krajom mającym trudności ze zrównoważeniem bilansu płatniczego,
- udzielanie praktycznej pomocy technicznej.

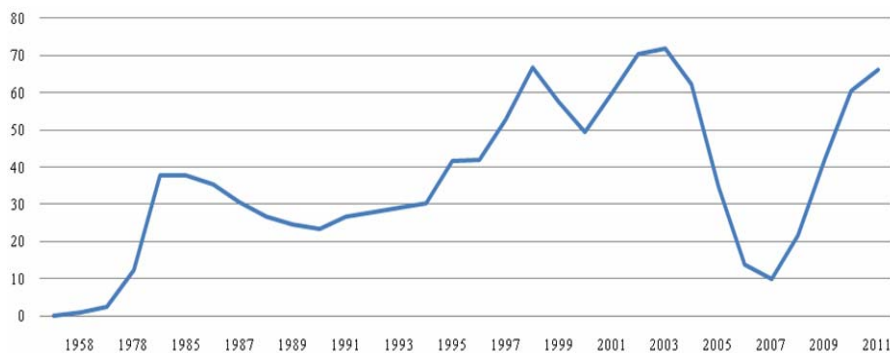
Nadzór nad systemami gospodarczymi poszczególnych krajów sprowadza się do corocznych wizyt konsultacyjnych w krajach członkowskich w celu oszacowania poziomu rozwoju danego kraju, prowadzonych przez niego rodzajów polityki (szczególnie kursowej), ewentualnych problemów gospodarczych czy finansowych. Ocena opiera się na analizie zmian takich wielkości, jak bilans płatniczy, poziom rezerw walutowych, poziom stóp procentowych, poziom inflacji, deficyt budżetowy itd. [Chrabonszczewska 2005, s. 86-87]. Misja MFW spotyka się z rzą-

dem, przedstawicielami banku centralnego, parlamentem, przedstawicielami przedsiębiorców, związkami zawodowymi itd. w celu uzyskania jak najpełniejszych informacji nt. danego kraju. Dane te są analizowane przez Radę Wykonawczą, która przekazuje w formie raportu ocenę gospodarki oraz wskazania, jak kraj powinien postępować, jakich zmian czy reform powinien dokonać. Nadzór ten ma przeciwdziałać drastycznym załamaniom walutowym.

Nadzór regionalny polega na sprawdzaniu polityki prowadzonej w ramach zawartych unii walutowych. Dotyczy to strefy euro, Zachodnioafrykańskiej Unii Ekonomiczno-Monetarnej, Wspólnoty Ekonomicznej i Monetarnej Państw Afryki Centralnej oraz Wschodniokaraibskiej Unii Walutowej. Ponadto przygotowywane są raporty regionalne dotyczące rozwoju poszczególnych regionów.

Natomiast nadzór globalny ma na celu zebranie danych dotyczących rozwoju gospodarki światowej oraz występujących w niej trendów.

MFW jest gwarantem światowego systemu finansowego, z czego wynika konieczność udzielania pomocy finansowej krajom członkowskim, które znalazły się w sytuacji kryzysowej. Od początku swojej działalności MFW wielokrotnie udzielał pomocy krajom najbardziej tego potrzebującym. Aktywność MFW zwiększyła się w latach 80. podczas kryzysu zadłużeniowego, później na początku lat 90., gdy fala kryzysów ogarnęła Europę, oraz pod koniec lat 90., gdy kryzysy pojawiły się w Azji, Europie, Ameryce Południowej i Łacińskiej. Trwała ona na wysokim poziomie do 2003 r. W 2004 r. w związku ze sprzyjającymi warunkami ekonomicznymi na świecie wiele krajów zaczęło spłacać swoje zobowiązania wobec funduszu i konsekwentnie popyt na pomoc udzielaną przez MFW mocno spadł. Ostatnie nasilenie pomocy kredytowej jest związane z kryzysem finansowym, wysokimi cenami żywności oraz ropy i jest zauważalne od 2008 r. (zob. rys. 1). Wraz z ewolucją rynków finansowych i rozwojem globalizacji zmieniały się sposoby działania MFW i programy pomocowe (por. [Wróblewski 2009, s. 271-287, 302]).

Rys. 1. Aktywność kredytowa MFW w latach 1958-2011

Źródło: [Total IMF...].

Ostatnią z aktywności funduszu jest pomoc techniczna, która w 80% jest kierowana do krajów najbiedniejszych, szczególnie z regionu Afryki Subsaharyjskiej i Azji. Ma ona na celu wzmocnienie instytucji w tych krajach i polega na przeprowadzaniu szkoleń dla pracowników banków centralnych, urzędów skarbowych, ministerstw czy urzędów statystycznych.

4. Krytyka MFW i zmiany w funduszu jako jej konsekwencja

Mimo tych wszystkich pozytywnych działań MFW jest on bardzo ostro krytykowany zarówno przez środowisko naukowe, różne instytucje i fora międzynarodowe, jak i przez poszczególne kraje członkowskie. Przede wszystkim krytyce są poddawane kwestie kwot udziałowych, podziału głosów oraz programów dostosowawczych.

Sposób obliczania kwoty udziałowej preferuje kraje wysoko rozwinięte i jednocześnie dyskryminuje kraje rozwijające się oraz słabo rozwinięte. Chodzi zarówno o wielkość głosów, przydział SDR-ów, jak i możliwości pożyczkowe – kwestie te są uzależnione od kwoty udziałowej. Zmiany dotyczące kwot udziałowych oraz wielkości posiadanych głosów muszą być wprowadzane stopniowo i w sposób dobrze przemyślany, ponieważ dotyczą bardzo delikatnej kwestii wpływu na decyzje funduszu.

Drugim zagadnieniem poddanym ostrej krytyce są programy dostosowawcze funduszu. Przystąpienie do programów dostosowawczych jest warunkiem otrzymania pomocy z funduszu. Programy same w sobie zakładają równowagę bilansów płatniczych, ograniczenie deficytu budżetowego, dewaluację waluty czy też utrzymanie wysokiej stopy procentowej. Taka polityka gospodarcza nie zawsze jednak była dobra dla krajów i doprowadziła niektóre z nich do jeszcze większego ubóstwa. Krytyce zostało poddane wielokrotne udzielanie pomocy niewypłacalnym pożyczkobiorcom. Sytuacja ta dotyczy głównie krajów najbiedniejszych, ale była również zauważalna w krajach, które nie mogły poradzić sobie ze skutkami kryzysów walutowych, np. Filipiny były wspierane przez fundusz przez 14 lat (7 programów), Argentyna przez 11 lat (7 programów), Korea przez 6 lat (4 programy) czy Tajlandia przez 5 lat (3 programy). Jednocześnie zauważono, że kraje, które wprowadziły zalecane przez MFW programy (np. Tajlandia), miały dużo więcej problemów w sferze realnej gospodarki w porównaniu z krajami, które odmówiły wprowadzenia takich programów (np. Malesja) [Bird 2001, za: Wróblewski 2009, s. 303]. Programy MFW były praktycznie jednakowe dla wszystkich państw potrzebujących pomocy, niezależnie od ich specyfiki, i z tego powodu wielokrotnie mało skuteczne, szczególnie w sytuacjach kryzysowych. Ponadto ich wprowadzenie generowało ogromne koszty. Pod adresem funduszu padają również oskarżenia o to, że niektóre kraje były faworyzowane, np. Egipt i Turcja, które fundusz wspierał finansowo przez ponad 40 lat [Rymarczyk 2010, s. 333-334; Meltzer 2000, s. 34-37]. Po-

nadto wiele opracowań wskazuje na fakt, że dystrybucja pomocy funduszu nie zawsze wynikała z ekonomicznych potrzeb pożyczkobiorców, a często była kierowana do krajów ważnych geopolitycznie [Reynaud, Vauday 2008, s. 5].

MFW pod wpływem krytyki sformułował w 2006 r. strategię dalszego rozwoju, w której zwrócono przede wszystkim uwagę na reformę nadzoru nad krajami członkowskimi, który w obecnej sytuacji nie do końca spełnia swoją funkcję. Chodzi szczególnie o wzmocnienie wielostronnych konsultacji w celu rozwiązywania zagrożeń systemowych, rozszerzenie wewnętrznej grupy konsultacyjnej nt. kursów walut o główne kraje wschodzące, wzmocnienie analizy ryzyka makroekonomicznego i jego interakcji oraz formułowanie regionalnych planów pracy koncentrujących się na problemach poszczególnych regionów.

Drugą kwestią, na którą zwrócono uwagę, jest potrzeba zmiany roli funduszu na rynkach krajów wschodzących, szczególnie chodzi o dokonywanie dokładniejszych analiz makroekonomicznych oraz wzmocnienie nadzoru nad rynkami finansowymi w tych krajach, wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia dla krajów prowadzących rozważną politykę makroekonomiczną, ale mogących doświadczać przejściowych kłopotów. Trzeci kierunek zmian dotyczy bardziej efektywnego zaangażowania w krajach o niskich dochodach. Kolejnym ważnym celem są zmiany w zarządzaniu funduszem, które powinny się koncentrować na wzmocnieniu siły głosów krajów wschodzących w procesie decyzyjnym w MFW, adekwatnie do ich roli w gospodarce światowej (jak już wspomniano osiągnięcie tego celu rozpoczęto przez czternasty przegląd kwot udziałowych) oraz przejrzyste reguły wyłaniania zarządu oraz dyrektora generalnego funduszu [A Medium-Term... 2006; Chrabonszczewska 2005, s. 92-94].

W ramach MFW powstało Niezależne Biuro Ocen (IEO – *Independent Evaluation Office*), które zajmuje się przygotowaniem niezależnych opinii nt. skuteczności działania funduszu oraz opracowuje zmiany, jakie fundusz musi wprowadzić. Obszary zmian proponowane przez biuro pokrywają się w dużej mierze z tymi proponowanymi przez sam fundusz, są jednak dużo głębsze i bardziej precyzyjne. Biuro zwraca przede wszystkim uwagę na konieczność wprowadzenia zmian w zakresie zarządzania kryzysowego, które jest elementem kluczowym w sytuacji, kiedy zjawiska kryzysowe mają bardzo destrukcyjny charakter i potrafią zachwiać poszczególnymi rynkami, całymi narodowymi systemami gospodarczymi, a nawet gospodarką światową (por. [Wróblewski 2009, s. 327-331]).

Zmiany odnoszące się zarówno do programów pomocowych funduszu, nadzoru nad ich realizacją, jak i do struktury kwot udziałowych i zarządzania funduszem są sukcesywnie przez niego wprowadzane, ale jednocześnie proces ten przeciąga się. W 2008 r. Rada Wykonawcza przedstawiła raport nt. reformy funduszu, który uściślał założenia podjęte w 2006 r., a w 2009 r. na wspomnianym już wcześniej spotkaniu grupy G-20 propozycje z raportu stały się przedmiotem dyskusji. Dopiero w roku 2010 MFW sformułował porozumienie dotyczące zmian w kwotach udziałowych oraz zarządzaniu funduszem. Zmiany w zarządzaniu mają dotyczyć

przede wszystkim Rady Wykonawczej, w której liczba dyrektorów ma zostać taka sama (24), ale docelowo wszyscy mają być wybierani, a ich zmiana ma być dokonywana co 8 lat [*IMF Quota...* 2010]. Zaproponowane w tym dokumencie rozwiązania, zwłaszcza odnośnie do zmian w kwotach udziałowych, znalazły odzwierciedlenie w dokonany 15 grudnia 2010 r. czternastym przeglądzie generalnym kwot, podczas którego Rada Gubernatorów podjęła decyzję o długofalowej reformie kwot oraz podziału głosów. Powzięte postanowienia dotyczą przede wszystkim podwojenia całkowitej kwoty udziałowej (o czym było już wcześniej wspomniane), przeniesienia ponad 6% udziałów w kwocie od krajów mających kwoty przeszacowane do tych, które mają je na zbyt niskim poziomie, przyznania dodatkowo ponad 6-procentowego udziału w kwocie dynamicznym rynkom wschodzącym oraz krajom rozwijającym się, ochrony głosów krajów najbiedniejszych³ (lub ich podwojenia), urealnienia kwot udziałowych, m.in. Chin, które staną się trzecim największym udziałowcem funduszu [*IMF Quotas...* 2011, s. 1]. Podjęto również decyzję o kolejnym, piętnastym generalnym przeglądzie kwot udziałowych, który powinien zostać zakończony do 2014 r. MFW przewiduje, że największe zmiany zostaną poczynione w latach 2012-2014.

Jedna ze sformułowanych krytyk dotyczyła złego podejścia ze strony funduszu do zjawiska kryzysu. Jej autorzy zwracają uwagę, że fundusz przykłada zbyt małą wagę do zagadnienia zapobiegania kryzysom finansowym przy jednoczesnym zbyt dużym zaangażowaniu się w pomoc finansową po wystąpieniu zjawisk kryzysowych, a proporcje te powinny być odwrotne [*Globalization...* 2006, s. 6]. Globalny kryzys finansowy wymusił na funduszu przyznanie wielu krajom członkowskim kolejnych linii kredytowych, więc postulat ten na razie nie jest realizowany. Jedyne zauważalne jest większe zaangażowanie funduszu w działania prewencyjne przez włączenie się w prace Forum Stabilności Finansowej, którego głównym celem jest stworzenie oraz wprowadzanie międzynarodowych standardów dotyczących różnych aspektów oraz segmentów rynków finansowych.

5. Podsumowanie

Międzynarodowy Fundusz Walutowy odgrywa bardzo ważną rolę we współczesnej gospodarce światowej. Jest gwarantem światowego ładu finansowego, który w ostatnich latach jest destabilizowany przez zjawiska kryzysowe. W obliczu tych zjawisk fundusz okazał się nie do końca dobrze zorganizowany i zarządzany, a proponowane przez niego rozwiązania nie zawsze były dopasowane do specyfiki poszczególnych krajów członkowskich. W związku z tym w ostatnich latach sformułowano szeroką krytykę pod adresem funduszu, która przyczyniła się do chęci

---

³ Kraje korzystające z pomocy Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju (IDA) o najniższych rocznych dochodach *per capita* (obecnie 1135 dol.).

wprowadzenia zmian, szczególnie dotyczących wysokości kwot udziałowych, podziału głosów, zarządzania funduszem, prowadzenia nadzoru nad państwami członkowskimi oraz programów dostosowawczych. Zmiany te są jednak bardzo trudne do wprowadzenia, ponieważ osłabiają pozycję państw wysoko rozwiniętych na rzecz rozwijających się oraz rynków wschodzących. Proces krytyki rozpoczął się ok. 2000 r., natomiast pierwsze większe projekty zmian zostały sformułowane w 2006 r. i dokładnie sprecyzowane w 2010 r. Wskazuje to na fakt, że wprowadzenie takich zmian jest trudne i rozciąga się w czasie. Dość łatwo fundusz poradził sobie ze zmianami dotyczącymi wysokości kwot udziałowych, nadzoru nad systemami gospodarczymi krajów członkowskich czy funkcjonowania programów dostosowawczych, natomiast zmiany dotyczące podziału głosów i zarządzania funduszem są dużo trudniejsze do wprowadzenia i napotykają dużo większy opór. W związku z tym, że gospodarka światowa uległa mocnym przeobrażeniom w ostatnich dwóch, trzech dekadach, zmiany w funduszu są niezbędne, ponieważ jak pokazuje doświadczenie, fundusz nie do końca jest w stanie stawić czoła pojawiającym się wyzwaniom i problemom.

Literatura

- A Medium-Term Strategy for the IMF: Meeting the Challenge of Globalization*, International Monetary Fund, Washington 2006.
- A Medium-Term Strategy for the IMF: Meeting the Challenge of Globalization*, International Monetary Fund, Washington 2006, www.imf.org.
- Annual Report of the Executive Board for the Financial Year Ended April 30, 2010*, International Monetary Fund, Washington D.C. 2010
- Articles of Agreement of the International Monetary Fund*, www.imf.org.
- Bird G., *IMF programs: do they work? can they be made to work better?*, „World Development” 2001, vol. 29, no 11.
- Chrabonszczewska E., *Międzynarodowe organizacje finansowe*, SGH, Warszawa 2005.
- Globalization: the Role of the IMF*, Ninth Report of Session 2005-06, House of Commons Treasury Committee, London 2006.
- IMF Memembers' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors*, www.imf.org.
- IMF Quota and Governance Reform – Elements of an Agreement*, IMF, 2010.
- IMF Quotas*, IMF Factsheet, Washington D.C. 2011.
- IMF Standing Borrowing Arrangements*, www.imf.org.
- Kapur D., Webb R., *Beyond the IMF*, UNCTAD, „G-24 Discussion Paper Series”, no 43.
- Meltzer A.H., *Report of the International Financial Institution Advisory Commission*, March 2000, www.house.gov.
- Reynaud J., Vauday J., *IMF Lending and Geopolitics*, „IMF Working Paper Series”, no 965, Washington D.C. 2008.
- Rymarczyk J. (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2010.
- Sanford J.E., Weiss M.A., *The Global Financial Crisis: Increasing IMF Resources and the Role of Congress*, Congressional Research Service, 2009, www.crs.gov.
- Total IMF Credit Outstanding for All Memembers from 1984-2011*, www.imf.org.

Wróblewski M., *Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy wobec kryzysów walutowych*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009.

Żabińska J. (red.), *Rola międzynarodowych organizacji w stabilizowaniu światowego systemu finansowego*, Część I, AE im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2005.

THE IMPACT OF CRITICISM ON THE CHANGES IN THE INTERNATIONAL MONETARY FUND

Summary: The International Monetary Fund is in the centre of the international financial system. It has a potential to play a key role in the world economy. It is a guarantor of the world financial order and a lender in crisis situations. In the last two decades the world economy has changed and a lot of countries has been faced with the crisis. This situation has showed some shortages in the organization, government and loans programs of the IMF. The aim of this article is to show these shortages, changes and plans for the future.

Key words: International Monetary Fund, financial crisis, share amounts, fund management